

HET CONCEPT VAN SOCIALE INNOVATIE TEN GUNSTE VAN MENSEN MET EEN HANDICAP

Samenvatting

Al tientallen jaren strijdt de beweging die opkomt voor de rechten van mensen met een handicap voor de erkenning van deze rechten en de herdefiniëring van de rol van mensen met een handicap in de samenleving. Hoewel de goedkeuring van het 'Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap' (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD) in 2006 een belangrijke mijlpaal was voor deze beweging, is de vertaling van de aangenomen compromissen in concrete veranderingen nog steeds een werk in uitvoering. Het transformatieproces omvat niet alleen de hervorming en ontwikkeling van een aangepast wettelijk- en beleidskader, maar ook de creatie van nieuwe diensten en producten, de aanpassing en het herontwerp van infrastructuur, het veranderen van de maatschappelijke perceptie van handicaps en andere complexe sociale uitdagingen.

Sociale innovatie komt naar voren als een cruciaal hulpmiddel bij het aanpakken van deze uitdagingen, waarmee innovatieve en nieuwe oplossingen kunnen worden onderzocht om tegemoet te komen aan de behoeften en wensen van personen met een handicap, terwijl hun stemmen, voorkeuren en wensen worden versterkt.

Het concept van sociale innovatie is echter nog in ontwikkeling, met voortdurende debatten over de definitie ervan onder academici en onderzoekers. Ondertussen zijn de actoren die betrokken zijn bij de noodzakelijke hervorming, zoals dienstverleners of beleidsmakers, op zoek naar richtlijnen en verduidelijking over wat wel of niet een sociale innovatie is, en naar hoe deze sociale innovaties ten gunste van mensen met een handicap bevorderd kunnen worden.

In deze context heeft dit onderzoek tot doel een werkdefinitie op te stellen van sociale innovatie die is afgestemd op het werkveld dat zich bezighoudt met mensen met een handicap, als wel als de drijvende krachten te identificeren voor de toepassing van deze werkdefinitie door de publieke sector. De voorgestelde definitie is gebaseerd op literatuuronderzoek, veldonderzoek en interviews met deskundigen. Het onderzoek identificeert de belangrijkste drijvende krachten voor de publieke sector om sociale innovatie te faciliteren en mogelijk te maken, op basis van interviews met experts en sociale vernieuwers.

Het document verkent het concept van sociale innovatie in relatie tot de inclusie van mensen met een handicap, onderzoekt het wettelijke en beleidslandschap dat van invloed is op sociale innovatie in Europa, presenteert drijvende krachten en factoren die betrokkenheid van de publieke sector mogelijk maken en sluit af met bevindingen en aanbevelingen voor toekomstige actie.

Sociale innovatie ten gunste van mensen met een handicap

Hoewel sociale innovatie geen nieuw concept is, bevindt het zich nog steeds in de opbouwfase, op zoek naar consensus in de academische wereld en de wetenschappelijke literatuur. Verschillende wetenschappelijke auteurs (Hernández-Ascanio et al., 2017; De Jonge Stichting, 2012) hebben geanalyseerd hoe sociale innovatie wordt gedefinieerd in de wetenschappelijke literatuur, waarbij een groot aantal definities werd gevonden die variëren afhankelijk van de discipline of de context waarin ze worden gebruikt.

Aangezien er geen gemeenschappelijke/overeengekomen definitie van sociale innovatie bestaat om de betekenis van sociale innovatie in het kader van ondersteunende diensten voor mensen met een handicap op een trans-Europese basis te begrijpen, stelt deze studie een werkdefinitie voor van wat sociale innovatie in dit werkveld inhoudt:

"Sociale innovatie ten gunste van mensen met een handicap verwijst naar het genereren, ontwikkelen, testen en implementeren van baanbrekende ideeën en praktijken in een specifieke context die inspelen op de behoeften en wensen van mensen met een handicap. Deze praktijken moeten persoonsgerichte oplossingen zijn die personen met een handicap in staat stellen al hun mensenrechten ten volle te genieten, hun stem, keuze en controle te respecteren, hun onafhankelijk leven in de gemeenschap te bevorderen en hun deelname aan alle aspecten van het leven, met inbegrip van openbare aangelegenheden, te garanderen. Bovendien moeten mensen met een handicap een actieve rol spelen, niet alleen in het ontwerp van deze nieuwe praktijken en oplossingen, maar ook in de uitvoering, validatie en andere fasen, waarbij nieuwe partnerschappen en samenwerkingsverbanden worden gecreëerd, terwijl de sociale relaties worden getransformeerd en de handelingsbekwaamheid van mensen met een handicap wordt versterkt."

De voorgestelde werkdefinitie is gebaseerd op:

1. De identificatie van de belangrijkste ingrediënten van sociale innovatie volgens de analyse van verschillende definities van enkele van de meest in het oog springende institutionele actoren en academici, voortkomende uit het onderzoek van The Young Foundation (2012), Hernández-Ascanio et al. (2017) en het SEED-project (Seed, n.d.).
2. De identificatie van de huidige behoeften, eisen en wensen van mensen met een handicap weerspiegelt in sleuteldocumenten (CRPD, "Transformatie van diensten voor mensen met een handicap" en "Strategie van de Unie voor de rechten van personen met een handicap, 2021-2030").
3. Feedback van experts op het gebied van handicaps.

De werkdefinitie van sociale innovatie ten gunste van mensen met een beperking bevat verschillende concepten die verduidelijking behoeven voor een beter begrip. De volgende tabel geeft een overzicht van de criteria waarmee rekening moet worden gehouden bij de evaluatie van een sociale innovatie ten gunste van mensen met een handicap. Een meer diepgaande kijk op deze concepten wordt gegeven in hoofdstuk 3 van het onderzoek.

Tabel 1. Sociale innovatie ten gunste van mensen met een handicap: minimale vereisten, criteria en beginselen van voorbeeld-praktijken

<p>Minimale vereisten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Een sociale innovatie ten gunste van mensen met een handicap moet alle mensenrechten van mensen met een handicap respecteren, waaronder respect voor de stem, keuze en controle van mensen met een handicap, morele keuzevrijheid, geïnformeerde toestemming, respect voor privacy, toegankelijkheid, bevordering van inclusie.
<p>Een sociale innovatie ten gunste van mensen met een handicap is een praktijk die¹ :</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Iets nieuws brengt • Effectief het welzijn en welbevinden van mensen met een handicap verbetert • Persoonsgerichte oplossingen voorstelt op basis van een op mensenrechten gebaseerde benadering • Oplossingen aandraagt die rekening houden met geslacht, seksuele geaardheid en cultuur • Leidt tot empowerment van mensen met een handicap, hun families en gemeenschappen • Nieuwe sociale relaties of samenwerkingsverbanden creëert • De handelingsbekwaamheid van mensen met een handicap vergroot • Een bottom-up benadering volgt • Wordt gedreven door mensen met een handicap • Bijdraagt aan positieve veranderingen in attitudes, denkwijzen en waarden
<p>Principes voor goede praktijken</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzaamheid en houdbaarheid (Sustainability) • Verantwoordingsplicht (Accountability) • Betaalbaarheid (Affordability) • Overdraagbaarheid/schaalbaarheid (Transferability/Scalability)

Over de bevordering en ondersteuning van sociale innovatie: belangrijkste drijfveren

De Europese Unie heeft verschillende programma's en initiatieven geïmplementeerd om sociale innovatieprojecten te ondersteunen die oplossingen vinden voor verschillende sociale uitdagingen, waaronder de inclusie van mensen met een handicap op alle niveaus: werkgelegenheid, onderwijs, etc. Het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en het ESF Sociale Innovatie+ maken deel uit van de strategie van de Europese Unie om sociale innovatie en sociale ondernemingen te promoten en te ondersteunen. In hoofdstuk 4 van het onderzoek wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste initiatieven en programma's die een ondersteunende omgeving bieden voor sociale innovatie op het niveau van de Europese Unie.

¹ Aangepast van de EAPN briefing "Through social innovation to better social inclusion in the EU" en rekening houdend met het Europees kwaliteitskader voor sociale diensten (<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6140&langId=en>).

Vervolgens richt hoofdstuk 5 zich op de identificatie van drijvende krachten en factoren die sociale innovatie mogelijk maken en die door de publieke sector zouden moeten worden geïmplementeerd. De identificatie van deze drijvende krachten en faciliterende factoren is gebaseerd op desk- en veldonderzoek, waaronder interviews met experts en sociale vernieuwers die waardevolle inzichten en perspectieven hebben verschaft.

De lijst met drijvende krachten die tijdens het veldonderzoek zijn geïdentificeerd, wordt in de volgende figuur weergegeven.

Afbeelding 1. Belangrijkste aanjagers van sociale innovatie ten gunste van mensen met een handicap die door de publieke sector zouden moeten worden overgenomen

EASPD is de Europese Vereniging van Dienstverleners voor Personen met een Handicap. Wij zijn een Europese non-profitorganisatie die meer dan 20.000 organisaties voor sociale dienstverlening en gehandicaptenorganisaties in heel Europa vertegenwoordigt. Het hoofddoel van EASPD is het bevorderen van gelijke kansen voor mensen met een handicap door middel van effectieve en hoogwaardige